

می‌شود.

در پایه دوازدهم قرار شد کتاب استان‌شناسی و سه بخش از موضوعاتی که آموزش آن‌ها از نظر جغرافیا ضروری است و در پایه‌های قبلی ارائه نشده‌اند، در نظر گرفته شود.

لطفاً از مواردی که فرمودید در پایه یازدهم و دوازدهم در نظر گرفته شده‌اند، نمونه‌هایی بیان کنید.

○ برای مثال در پایه یازدهم «نواحی سیاسی» را داریم که بحث آن تا این پایه مطرح نشده و همچنین «نواحی اقتصادی و نواحی فرهنگی» که در دوره‌های قبلی چه در ابتدایی و چه دوره متوسطه اول، نیامده است.

ضمناً در پایه دوازدهم «مخاطرات طبیعی» را داریم که جغرافیای پایه دوم متوسطه قبلی یعنی قبل از نظام ۳-۲-۶ به آن پرداخته است.

سرکار خانم فلاحیان، درباره پشتوانه برنامه‌ریزی درسی کتاب‌های پایه یازدهم و دوازدهم و محورها و فعالیت‌های انجام‌شده توضیح بفرمایید.

○ ما بعد از جمع‌آوری نظرات و آرای دبیران و موضوعاتی که در دوره سه‌ساله دهم، یازدهم و دوازدهم قرار بود در جغرافیا ارائه شود و با توجه به ساعات پایه درسی، در گروه جغرافیا شروع به استخراج و جمع‌بندی نظرات کردیم. تعداد ساعت تدریس در پایه دهم دو ساعت، یازدهم سه ساعت و دوازدهم دو ساعت در نظر گرفته شد، و گروه برای بعضی از موارد، مانند «جغرافیای استانی» که مصوب بود و باید در کنار جغرافیای ایران آموزش داده شود، اقدام به برنامه‌ریزی کرد. در پایه یازدهم «جغرافیای ناحیه‌ای» با رویکرد ناحیه‌ای، که در آن نواحی عمده معرفی می‌شوند، اصول و مبانی جغرافیا تدریس

نکاتی در مورد کتاب‌های جدید التالیف جغرافیا

محمود اردوخوانی

قسمت اول

اشاره

سعی کنیم جغرافیا را بفهمیم، آموخته‌هایمان را با محیطمان پیوند بزنیم و از این پیوند به درک عمیق‌تری از محیط برسیم تا حلاوت و شیرینی یادگیری جغرافیا را بچشیم و برای یادگیری آن انگیزه بیشتری داشته باشیم. سعی کنیم در یادگیری مطالب جغرافیا به رابطه‌های موجود میان عوامل و پدیده‌های طبیعی، اقتصادی، انسانی، یا فرهنگی پی ببریم. به این ترتیب است که متوجه می‌شویم اساس کار را باید بر درک رابطه علت و معلولی میان این پدیده‌ها نهاد. درک رابطه علت و معلولی میان عوامل و پدیده‌های مورد بررسی در جغرافیا، این درس را جذاب و دلنشین می‌کند. در آموزش صحیح و استفاده از روش‌های مناسب تدریس جغرافیا در توسعه مهارت‌های زندگی کوشا باشیم و حجاب غفلت را کنار بزنیم.

به جهت آشنایی همکاران با کتاب‌های جدید جغرافیا گفت‌وگویی با اعضای شورای نظارت گروه جغرافیا انجام داده‌ایم. در این گفت‌وگو خانم‌ها دکتر ناهید فلاحیان و مؤلف ناز با ملک محمودی، کارشناس گروه جغرافیا، دلارام احمدی دبیر جغرافیا و آقای دکتر علی صادقی هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان حضور داشتند.

اما بچه‌ها ارتباطی با آن برقرار نکرده‌اند. بنابراین مطالب و مواردی هست که قبلاً گفته نشده‌اند که لازم و ضروری بود این محتوا در جغرافیا ارائه شود.

موضوعاتی که فرمودید تا اندازه‌ای در جغرافیای دهم آمده، اما تا این اندازه دقیق و علمی نیست.

جغرافیای دهم، جغرافیای ایران است. یکی از مباحث مهم در آموزش جغرافیا «کشورشناسی» است، یعنی توسعه دانش آشنایی با مکان‌های مختلف کره زمین.

ما در پایه یازدهم و دوازدهم از ایران بیرون می‌آییم، هرچند سعی می‌کنیم به تناسب موضوع مثال‌ها و نمونه‌هایی از جغرافیای ایران داشته باشیم، ولی روی ایران تمرکز نداریم، چون این تمرکز بیشتر در جغرافیای دهم است. وقتی می‌گوییم «نواحی سیاسی» اشاره ما به نواحی سیاسی است، ولی ممکن است مصادیقی از ایران هم مطرح شود. در حوزه مسائل فرهنگی نیز همین‌طور است.

جناب صادقی، نظر شما درباره پستوانه برنامه‌ریزی درسی کتاب‌ها چیست؟

بنده هم در شورای نظارت بر تألیف در رویکرد قدیم مشارکت داشتم به همین دلیل درباره کتاب جغرافیای پایه یازدهم و دوازدهم که به نظرم دو سه نکته مدنظر دوستان بود. یکی اینکه جغرافیا را بیشتر حفظ اسامی و نام‌ها و مکان‌ها می‌دانستند و همین امر باعث شده بود که دانش‌آموزان از جغرافیا گریزان شوند. نکته دیگر اینکه آموزش درس جغرافیا در دبیرستان، خیلی از مواقع به دبیران غیرمرتبط و غیرمتخصص واگذار می‌شد و مطالب کلی و عمومی بیان می‌شد. این در حالی است که برای تألیف کتاب‌های قبلی هم زحمات زیادی کشیده شده بود. این فرایند در کنار سند تحول، موجب شد اهداف پیش‌بینی‌شده در این سند را دوستان ما در شورای تألیف در نظر بگیرند. بنابراین همه جمع‌بندی‌ها را انجام دادند و سعی کردند کتابی برای جغرافیای پایه یازدهم و دوازدهم تألیف شود. تلاش بر این بود که بتوانند کتابی تخصصی‌تر تألیف کنند تا همکاران مرتبط و متخصص آن را آموزش بدهند و دانش‌آموزان هم بتوانند از مطالب آن به‌صورت کاربردی در زندگی روزمره خود استفاده کنند و در تعامل با جامعه و محیط قرار بگیرند. این کار با ارائه فنون و مهارت‌های جغرافیایی و درگیر کردن دانش‌آموزان با فعالیت‌های عملی در جغرافیای پایه یازدهم و دوازدهم انجام شد.

البته در کتاب‌های دو پایه، علاوه بر اهداف سند تحول، هویت‌بخشی و تربیت شهروند مسئول و تفکر انتقادی را هم در برنامه‌ریزی کتاب لحاظ کردند تا کتابی کاربردی و تخصصی تألیف شود و بچه‌ها به سمتی بروند که در تعامل با محیط و جامعه از آن‌ها استفاده کاربردی بکنند.

جناب صادقی، حضرت عالی اگر در جایگاه یک کارشناس منتقد نگاه کنید، چه نقدهایی به جغرافیای پایه‌های یازدهم و دوازدهم خواهید داشت؟

چون شاهد نظارت بر این کار بودم، باید بگویم که حقیقتاً برای نوشتن دو کتاب تلاش زیادی صورت گرفت. فعالیت‌ها در این راستا

شبانه‌روزی انجام می‌شد. با سازمان‌ها و نهادهای مختلف برای تهیه نقشه‌ها و مطالب ارتباط برقرار شد، البته نقدهایی بر آن وارد است که بعدها باید مطالعات دقیق‌تر و تلاش بیشتر نسبت به آن‌ها صورت گیرد.

ولی نقد من بیشتر در بحث مبانی و کاربردی است، برای مثال در مبحث سکونت‌گاه‌ها و مدیریت آن‌ها. فکر می‌کنم نقدهایی به بحث مدیریت سکونت‌گاه‌ها وارد است، چون به قدری دامنه آن گسترده است که نمی‌شود در کتابی با دو ساعت تدریس و در صفحات کم آورده شود. ممکن است نقدهایی بکنند که چرا گسترده‌تر به آن پرداخته نشده، که این هم برمی‌گردد به ساعت تدریس و برنامه‌ریزی که از مؤلفان خواسته شده تا به آن پاسخ دهند. این نقد البته در پایه یازدهم و دوازدهم هم وارد است.

خانم احمدی، نظر حضرت عالی

درباره برنامه‌ریزی درسی کتاب‌ها و محورها و فعالیت‌ها چیست؟

بنده به‌عنوان مجری کار و عضو شورای گروه جغرافیا، باید عرض کنم اتفاق مبارکی در دفتر رخ داد که موجب تعامل با دبیران و ارتباط تنگاتنگ با آن‌ها بود و بسیار مؤثر واقع

شد. هرچند اساتید بزرگوار ما در سطحی خوب و بالا قرار دارند، ولی باید قبول کنیم براینده کتاب‌های درسی در کلاس درس مشخص می‌شود. با لطف خداوند و حضور سرکار خانم ملک‌محمودی و خانم دکتر فلاحیان که درها را به روی امثال بنده باز کردند که در نهایت این امر به نفع همه شد، به‌گونه‌ای که خانم ملک‌محمودی به من می‌گفتند وقتی سر کلاس می‌روی هر جا اشکالی پیدا شد، حتی اگر احساس کردید یک ویرگول باید تغییر پیدا کند به ما اطلاع دهید. خانم فلاحیان که از نظر سواد جغرافیایی وزنه‌ای هستند نیز همین‌طور. جا دارد از ایشان و خانم ملک‌محمودی که با تلاش بی‌وقفه‌ای در تألیف کتاب‌ها فعال بودند، تشکر کنم.

خانم احمدی تشکرها را بگذارید برای پایان گفت‌وگو.

تا وقتی که نیامده بودم به دفتر نمی‌دانستم کار چقدر سخت و نفس‌گیر است. اگر تشکر می‌کنم به خاطر این است که دارم می‌بینم برای نوشتن یک پاراگراف ساعت‌ها وقت گذاشته می‌شود. به همین دلیل سعی می‌کنم در کارها قضاوت نکنم و عجله نکنم و سطحی‌نگر نباشم. فکر می‌کنم جای تشکر همین‌جاست.

زحمات و وقتی که برای تألیف کتاب‌ها گذاشته شده‌اند، باید دیده شوند. اگر بنده که می‌دانم نگویم، کسانی هستند که بدون دانستن حرف خواهند زد.

برای کتاب جغرافیای یازدهم از همان ابتدا در نظرسنجی‌ها از تمامی گروه‌های استان‌ها و مناطق استعلام کردند تمام مدارک آن مستند موجود است. حتی خانم فلاحیان به همه بحث‌ها و نظرات معلمان و مباحث داخلی اکتفا نکردند و می‌گفتند دانش‌آموزان المپیاد دارند. بنده شاهد بودم که ایشان بسیاری از متون و کتاب‌های خارجی را ترجمه می‌کردند و نظرشان این بود که دانش‌آموزان به خاطر المپیاد

باید با مباحث و مفاهیم بین‌المللی هم آشنا شوند.

شما وقتی کتاب جغرافیای یازدهم را ورق می‌زنید، می‌بینید مانند یک سناریوی جالب با سؤالات چالش‌برانگیز و برانگیزاننده تفکر، با تصاویر زیبا در راستای اهداف آموزشی، تعمیق امر یادگیری، فعالیت‌های هدفمند و نظام‌مند شروع شده و افزایش مهارت‌های فردی و اجتماعی با توجه به مهارت‌های جغرافیایی تعریف شده‌اند.

شما یک نمونه کار که دانش‌آموزان منطقه ۱۹ آن را تهیه کردند ببینید بچه‌ها در درس‌ها و کارهای گروهی از تصاویر، منابع و کتاب‌های دوره‌های قبلی استفاده و پرینت‌های رنگی از نواحی تهیه کردند. یکی از موضوعات خواسته‌شده از طرف مؤلف خانم فلاحیان تولید نقشه‌های موضوعی بود که دانش‌آموزان با نرم‌افزار نمایش اسلاید این کار را انجام دادند و برخی هم به‌صورت دستی نقشه‌ها را تهیه کردند به طوری که تعداد زیادی سی‌دی‌های آموزشی تهیه شد. در راستای صحبت‌های دکتر صادقی که فرمودند حیات طیبه و سند تحول بنیادین، چون یک بخش‌هایی از کتاب جغرافیای دوم در ارتباط با محیط‌زیست و مستخرج از قرآن کریم بود، دانش‌آموزان در مسائل مربوط به ویژگی‌های طبیعی کوه‌ها و آب‌ها سی‌دی‌هایی تهیه کردند و تمام آیات مرتبط با آب را به زبان عربی و انگلیسی و با صوت در سی‌دی‌ها گذاشتند. این فعالیت‌های دانش‌آموزان بیشتر در ارتباط با فعالیت‌هایی بود که در کتاب طراحی و آورده شده‌اند. آن بخشی که برای بنده و دانش‌آموزان بسیار جالب و نشاط‌آور بود بحث کلاس معکوس بود که با توجه به محدودیت زمان در کلاس، قسمت‌هایی از آموزش در خارج از کلاس و به‌صورت گروه‌بندی انجام شد. محسنات این فعالیت‌ها در این بود که اعتمادبه‌نفس، مهارت بیان و ارائه در جمع را بالا بردیم و تقویت کردیم.

خانم احمدی، مطالبی که بیان کردید نمونه‌های بازخوردهایی از کتاب بود که در کلاس ارائه کردید؟

بله، می‌خواهم بگویم واقعیت امر این است که هر کتابی در هر سطحی که نوشته شود، برای اولین بار پذیرش آن سخت است. من به‌عنوان معلم اعتراف می‌کنم کتابی را که پانزده سال درس دادم و چشم‌پسته تمام صفحات و موضوعات و سرفصل‌هایش را پیدا می‌کنم، سخت است که به راحتی آن را کنار بگذارم و با یک کتاب جدیدالتألیف و البته وزین و خوب مواجه شوم که حتماً در ابتدا برای آموزش مرا به دشواری‌ها و چالش‌هایی می‌کشد.

خانم ملک‌محمودی، لطفاً ضمن طرح مباحثتان درباره‌ی پشتوانه برنامه‌ریزی درسی و به دنبال آن اهداف، درباره‌ی محتوای کتاب‌ها نیز مطالبی بفرمایید.

بحث برنامه‌ی درسی ملی از اولویت‌های اول هر گروهی است. ما هم به‌عنوان زیرمجموعه‌ی مطالعات اجتماعی یک سری اهداف را دنبال می‌کنیم، که از جمله آن‌ها آشنایی دانش‌آموزان با محیط و مکان، چه در سطح ملی و منطقه‌ای و در سطح جهانی و بین‌المللی است. پشتوانه‌ی این برنامه، علاوه بر اهداف، در واقع استخراج علمی است که در سال ۹۴ اتفاق افتاد. در آن سال قبل از اینکه کار کتاب دهم شروع شود، با کمک دبیرخانه‌ی کشوری و با مشارکت صمیمی خانم احمدی نظرات همکاران در مورد نیاز دانش‌آموزان را در ارتباط با

آموزش جغرافیا جمع‌آوری کردیم که خیلی به ما کمک کرد و متوجه شدیم دبیران چه قسمت‌هایی را در آموزش ضروری می‌دانند. در این مسیر، ما نظر ۳۱ استان کشور را جمع‌آوری کردیم که فکر می‌کنم پشتوانه‌ی خوبی بود، ولی نمی‌توانستیم تمامی مطالب را در یک کتاب ارائه کنیم. کتاب پایه‌ی دهم عمومی است، اما کتاب‌های پایه‌ی یازدهم و دوازدهم تخصصی و ویژه‌ی دانش‌آموزان علوم انسانی هستند. سایر دانش‌آموزان و رشته‌ها این کتاب‌ها را نمی‌خوانند. به همین دلیل مطالب را طبقه‌بندی کردیم.

بحث اول جغرافیای لوکال و جغرافیای ایران بود که پشتوانه‌ی ملی داشت. بحث سیاسی را در تقسیمات کشوری آوردیم. چون دانش‌آموزان باید بدانند وزارت کشور چه تقسیمات کشوری را اعمال کرده است، لذا بحث تخصصی نکردیم.

اما در پایه‌ی یازدهم که خانم دکتر فلاحیان زحمت آن را کشیدند با کمک دکتر حافظ‌نیا، مباحث کتاب تخصصی است، شامل نواحی سیاسی، طبیعی و نواحی اقتصادی که در آن، مصادیقی از ایران هم آورده شده است. در واقع یک دید کلی نسبت به جهان است، چون می‌دانیم جغرافیا دیدی کلی و سیستماتیک دارد.

این اتفاق در پایه‌ی دوازدهم هم افتاده است. در این پایه مطالبی را که تاکنون نگفته‌ایم ارائه کردیم. چون در آموزش جغرافیا نمی‌توانیم همه‌ی مباحث را بیاوریم در پایه‌ی دوازدهم بحث سکونت‌گاه‌های شهری و روستایی و به تبع آن مبحث حمل‌ونقل و مخاطرات محیطی که قبلاً به آن پرداخته نشده مطرح شده است.

خانم فلاحیان، ضمن اینکه اهداف محتوایی را می‌فرمایید، درباره‌ی مبانی نظری و الگوهای که پشتوانه‌ی کتاب‌های جدیدالتألیف هستند نیز توضیح دهید.

○ بنده در طی این سال‌ها درباره‌ی آموزش جغرافیا مطالعات زیادی داشتم از جمله اینکه در کمیسیون آموزش جغرافیا (آی، جی، یو IGU) شرکت کردم، در کنفرانس‌ها با برخی از اساتید ارتباط داشتم. همچنین آموزش جغرافیا در کشورهای دیگر را هم پیگیری می‌کردم. به‌علاوه، عضو هیئت تحریریه‌ی مجله‌ی آموزش‌های محیطی ICU نیز هستم که معمولاً مقالاتی از بخش خاورمیانه‌ی مجله برای من می‌آید تا درباره‌ی آن داوری کنم.

در اینجا می‌خواهم یک سری نوآوری‌های کتاب یازدهم را خدمتتان عرض کنم. ببینید از بعد جغرافیا، ما موضوعات را به‌روز کردیم، چون به گفته‌ی «منشور بین‌المللی آموزش جغرافیا» تمام موضوعاتی که امروزه در دنیا با آن سروکار داریم بعد جغرافیایی دارند. اگر نگاه کنید، در کتاب پایه‌ی یازدهم مطالب جدید مثل موضوع میانمار، گرسنگی در یمن، ساخت جزایر مصنوعی در امارات، صنایع‌های تک و سیلیکون ولی (valley) را آوردیم. اینکه در دوره‌ای می‌خواندیم در محصولات کشاورزی مثل گندم، بزرگ‌ترین تولیدکنندگان آمریکا و استرالیا می‌باشند، اما اکنون چین و هند هستند؛ یا مباحث استراتژیک کشور مثل قدرت دریایی، توسعه‌ی فرهنگ دریایی، مرز و مرزبانی. این‌ها موضوعاتی به‌روز هستند، چه به‌لحاظ مباحث استراتژیک و چه به

لحاظ مباحث مطرح در دنیای امروز. در عین حال که جغرافیای ناحیه‌ای را گفته‌ایم، شاخه‌ها و رشته‌های جغرافیا را در جاهای مختلف معرفی کرده‌ایم. در جایی که صحبت از جغرافیا و نواحی فرهنگی شده، رشته جغرافیای فرهنگی هم طرح شده و در جایی که صحبت از نواحی آب و هوایی کردیم رشته اقلیم‌شناسی و آب و هواشناسی را معرفی کردیم و در جایی که صحبت از نواحی سیاسی شده، نقش جغرافیای سیاسی را تعریف کردیم. به علاوه، جغرافی دانان را هم معرفی کردیم. از پروفیسور گنجی و مکیندر و نظریه پردازان ژئوپولیتیک یا کارل ساور در جغرافیای فرهنگی نیز مطالبی آورده‌ایم.

یک ضلع مثلث آموزشی، طراحی آموزشی فعال است، ضلع دوم رسانه‌های پرشمار و ضلع سوم آن برون‌دادهای یادگیری یا بحث ارائه است.

در پایه دوازدهم نرم‌افزار چندرسانه‌ای را هم در کنار تألیف تولید کردیم که محتوای آن در سایت رشد بارگذاری شده است که همه می‌توانند به آن مراجعه کنند و سی‌دی آن امسال تکثیر و به دست دانش‌آموزان هم رسیده است.

معلمانی می‌توانند این سی‌دی را در کلاس نمایش بدهند. داخل آن انیمیشن، فیلم‌های کوتاه آموزشی، اینفوگراف، خبر و نقشه‌هایی برای تمرین بیشتر هم هست، یعنی فایلی که می‌توانند پرینت بگیرند. بنابراین دست معلمانی و دانش‌آموزان را خیلی باز می‌گذارد تا محیط کلاس جغرافیا را جذاب کنند. ما تلاش کردیم این سی‌دی همراه کتاب باشد. در کتاب آدرس هم داده شده است و گفته‌ایم «دانش‌آموزان و معلمان عزیز، به این بخش بروید فیلم‌ها را نگاه کنید».

مجموعه‌های زیبا و پرتنوع از عکس‌های جغرافیایی مرتبط، که تعداد زیادی آلبوم عکس در آن قرار داده شده است. این هم یکی از نوآوری‌هاست. نوآوری دیگر این است که عکس‌ها یک طراحی آموزشی دارند. اگر دقت کنید تمام فصل‌های کتاب یازدهم با فعالیت شروع می‌شود. ابتدا یک فعالیت ارائه کردیم تا دانش‌آموزان درگیر آن شوند و بعد از آن برای درس آماده می‌شوند.

اگر بحث‌های اقتصادی را مطرح کردیم، ابتدا میزان صادرات و واردات کشورها ارائه شده تا بچه‌ها ببینند و کشورها را گروه‌بندی کنند و بعد بگویند چرا این اتفاق افتاده که یک مبادله نابرابر در اقتصاد جهانی وجود دارد.

در بحث نواحی فرهنگی ابتدا یادداشت دو گردشگر را گذاشتیم تا آن را بخوانند و در آن‌ها انگیزه ایجاد شود.

نوآوری دیگر در این کتاب فنون و مهارت‌های جغرافیایی است که در پایه یازدهم و دوازدهم آمده است. در این دو پایه به‌طور مشخص کادر فنون و مهارت‌های جغرافیایی را داریم، تولید نقشه، خواندن نقشه، کار با نقشه‌های توپوگرافی و نقشه‌های آب و هواشناسی در این کتاب گنجانده شده است. در کتاب پایه دوازدهم (جی. آی. اس) و (جی. پی. اس) و محاسبه اختلاف زمانی و اختلاف طول جغرافیایی و همچنین بحث تصاویر ماهواره‌ای را داریم و برای آن‌ها فعالیت تعریف شده در حالی که در کتاب‌های قبلی فعالیت چندانی نداشتیم. بنابراین سعی کردیم در این دو پایه مهارت‌های جغرافیایی را که به اندازه دانش جغرافیا اهمیت دارند، پررنگ کنیم.

ما در بسط آشنایی با جغرافیای نواحی جهان، تصاویر جغرافیایی را ارائه کردیم برای مثال «سیب‌زمینی شیرین در نیجریه». البته

می‌توانستیم مثالی از فروش در کنار جاده و تصویری از ایران را بیاوریم، اما این کار را نکردیم تا دانش‌آموز بداند نیجریه این محصول را تولید می‌کند یا اینکه کنجاو شود سیب‌زمینی شیرین چیست؟ یکی از اهداف مهم جغرافیا، آشنایی با الگوهای مکانی و پراکندگی‌هاست. وقتی این تصاویر را می‌گذاریم این آشنایی بهتر ایجاد می‌شود. کتاب در پایان «واژه‌نامه» و «فعالیت‌های نظام‌دار» دارد.

بنده کتاب پایه دوازدهم را ندیدم، درباره کتاب پایه یازدهم به نظرم به لحاظ علمی غنای خوبی دارد. اما آیا این سطح از علمی بودن دروس قابلیت یاددهی و یادگیری را برای معلم و دانش‌آموز دارد یا باید بررسی شود. خانم فلاحیان، شما نظر تان را بفرمایید.

○ معلمانی که در جریان آموزش کتاب‌ها هستند باید پاسخ سؤال را بدهند. ما سعی کردیم در این کتاب مسائل جغرافیایی را با مثال‌ها، مصادیق، فعالیت‌ها و طراحی آموزشی پیش ببریم. بنابراین، اگر معلم خط سیر کتاب را دنبال کند می‌تواند دانش‌آموزان را مرحله به مرحله به اهداف برساند.

وقتی یک بحث تخصصی دارید و مثلاً می‌خواهید به دانش‌آموز بفهمانید که ناحیه سیاسی چیست، باید ببینید این بحث را چگونه باید مطرح کنید. ما با یک مثال آن را بیان کردیم. مثال مدرسه را زدیم که فضای جغرافیایی، مدیریت، جمعیت و سازه انسانی دارد.

فکر می‌کنم در دنیای امروز با رسانه‌هایی که این همه گسترش پیدا کرده‌اند معلم سخت‌ترین مفاهیم را می‌تواند به دانش‌آموز انتقال دهد. من هم قبول دارم که بعضی از مسائل به نظر می‌رسد خارج از توان دانش‌آموز است ولی این مسائل را با ذکر مصادیق باید ارائه داد. یعنی معلمانی که تدریس می‌کنند و دست‌اندرکار هستند یا کسانی که به معلمان تدریس می‌کنند، باید پیشنهاد بدهند و استفاده از مصادیق و شیوه‌های جدید را بررسی کنند.

خانم ملک‌محمودی، در ادامه مباحثی که مطرح شد اگر مطلبی دارید بفرمایید.

○ در تکمیل صحبت‌های خانم دکتر فلاحیان می‌خواستم بگویم آموزش کتاب سال گذشته به معلمان در یک برنامه دو روزه با سرگروه‌های آموزش جغرافیا طی ۱۶ ساعت توسط خانم دکتر فلاحیان و دکتر حافظ‌نیا به عنوان مؤلفان کتاب یازدهم و بعد از آن در قالب آموزش ۳۲ ساعتی غیرحضور به طریق اینترنتی برگزار شد و همکاران آموزش دیدند. موارد صفحه به صفحه و جمله به جمله توسط کارشناسان توضیح داده شد و بازخوردی که از همکاران گرفتیم خیلی مثبت بود و از آموزش راضی بودند. جلسات پرسش و پاسخ هم داشتیم. در تهران از مناطق مختلف ما را دعوت می‌کنند. به‌طور کلی دبیران احساس یا اظهار نارضایتی نمی‌کردند. فقط گاهی می‌گفتند حجم کتاب زیاد است، البته بیشتر در اول سال مطرح می‌کردند، اما وقتی به دی و بهمن و اسفند رسیدیم می‌گفتند

هست، این‌ها را هم در موضوعات و کتاب‌های دانشگاهی می‌بینند. به نظر من نباید جغرافیا را ببریم در قالب محفوظات و دانش‌آموزان را به‌عنوان بانک اطلاعاتی ببینیم که ذخیره می‌کنند و پس می‌دهند. دو کتاب یازدهم و دوازدهم موضوع علمی را با مصادیق کاربردی ادغام و تلفیق کرده‌اند. ممکن است خیلی از دوستان و همکاران ما به دلیل جدید بودن کتاب واکنش نشان بدهند، اما دانشجویانی که از دانشگاه فرهنگیان فارغ‌التحصیل می‌شوند برای اولین بار این کتاب‌ها را می‌بینند در خصوص کتاب جدید با این چالش مواجه نیستند.

خانم احمدی، در ادامه بحث‌های دوستان اگر مطلبی هست بفرمایید و به این نکته هم اشاره کنید که تفاوت‌های مفهومی و محتوایی کتاب‌های جدیدالتألیف و مطالب با پایه‌ها و دوره‌های تحصیلی قبلی چیست؟

○ به نظر بنده، کتاب خیلی مشکل نیست، اما علمی است. تلاش زیادی برای تألیف آن شد و استادان خوبی پای کار آمدند. درباره محتوای آن باید بگویم تعاریف مختلفی از آن می‌شود. ولی به همه آن چیزی که در قالب یک مجموعه مکتوب باشد محتوا می‌گویند. می‌خواهم به سؤال شما درباره شباهت‌های مفهومی پاسخ دهم. محتوا باید یک سری شاخص‌ها را رعایت کند و سازمان‌دهی خوب انجام شود.

بنده معتقدم کتاب جغرافیای دهم، یازدهم و دوازدهم از نظر سازمان‌دهی ارتباط خوبی با هم دارند، هم ارتباط طولی و هم عرضی، که باید بین کتاب‌ها برقرار باشد. این ارتباط خیلی خوب رعایت شده است و هم اینکه مطالب کتاب‌های سال‌های قبل مانند مطالب مربوط به ایران و مطالب دیگر، ارتباط خوبی با هم دارند. در کتاب‌های یازدهم و دوازدهم تصاویر، فعالیت‌ها و متن‌های خوبی تهیه شده است. به نظر من شباهت‌ها به لحاظ ارتباط طولی و عرضی عالی است. البته ممکن است در مواردی هم نقدهایی وارد باشد که می‌توان به آن‌ها پرداخت. **پایان قسمت اول**

برخلاف تصور، بخش‌هایی برای مطالعه است. همین امر کمک کرد که در آموزش با تنش و چالش خاصی روبه‌رو نباشیم.

باز خورد منفی نداشتید؟

بحثی که اهمیت دارد و لازم است مطرح کنم، معلمان غیرمرتبط است. وظیفه دفتر تألیف، نوشتن کتاب مناسب و مورد نیاز دانش‌آموز است، ولی اینکه دبیر غیرمرتبط سر کلاس برود یا دبیر فارغ‌التحصیل جغرافیا، فراتر از مسئولیت و وظیفه ماست و در حدود اختیارات و وظایف مسئولان مناطق آموزش و پرورش و مدیران مدارس است. در تمامی رشته‌ها اگر از دبیر مرتبط استفاده شود هم دانش‌آموز از کلاس لذت می‌برد و هم خود معلم به اهداف آموزشی می‌رسد.

جناب صادقی، چنانچه مطلبی در ادامه صحبت‌های مطرح شده دارید، بیان کنید و در ادامه درباره شباهت‌های مفهومی و محتوایی کتاب‌های یازدهم و دوازدهم با پایه‌ها و دوره‌های تحصیلی قبلی توضیح بفرمایید.

○ من باید دو مطلب را درباره دو سؤال قبلی حضرت‌عالی یادآوری کنم. یکی اینکه فرمودید سطح علمی کتاب بالا و ممکن است چالش برانگیز باشد. حقیقتاً باید روند به شکلی باشد که به این سمت برود. امروز شما اگر از کسانی که قبلاً جغرافیا خوانده‌اند درباره جغرافیا بپرسید، می‌گویند بیشتر حفظ کردن نام‌ها و مکان‌هاست. دیگر اینکه می‌گویند کتاب‌ها علمی شده است. به هر حال باید یک مقدار مبانی نظری ارائه شود تا بتوان بحث عملی را پیش برد.

مطالبی مانند نواحی طبیعی، انسانی، سیاسی با بحث مخاطرات طبیعی را در عناوین و سرفصل‌ها مشاهده می‌کنیم. ممکن است شما مطالبی را ببینید مثل جی، پی، اس که در دست همه بچه‌ها و خانواده‌ها